

Värskas Gümnaasiumi ainekava gümnaasiumile	
Ainevaldkond:	Sotsiaalsained
Õppeaine:	AJALUGU (Lähiajalugu III - 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm)
Klass:	12. klass
Tundide arv õppeaastas:	35
Rakendumine:	1.09.2021, täiendatud 2021.
Koostamise alus:	Gümnaasiumi riiklik õppekava; Värskas Gümnaasiumi õppekava
<p>1. Õppeaine kirjeldus</p> <p>Ajalooõpetuse eesmärk on kujundada õpilasi, kes on suutelised analüüsima ja mõistma maailma, milles nad elavad, ning tunnevad asjaolusid ja sündmusi, mis on maailmas juhtunud. Ajaloõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks vajalikke teadmisi oma kodukoha ning maailma minevikust ja kultuuripärandist ning erinevatest väärtussüsteemidest. Aine vahendusel hakkab õpilane teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ja tõlgendama minevikusündmusi ning -protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.</p>	
<p>2. Õppe- ja kasvatuse eesmärgid</p> <p>Ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb huvi mineviku vastu ja teadvustab enda võimalusi mineviku uurijana ning ajaloos osalejana, määratleb end oma rahva liikmena, eurooplase ja maailmakodanikuna; 2) tunneb ajalugu ajastut iseloomustavate sündmuste, protsesside, vaimulaadi ja isikute kaudu; 3) mõistab ajaloosündmuste ja protsesside põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse, järjepidevuse olemust ning erineva tõlgendamise põhjusi, võtab oma seisukohti kujundades arvesse ajastu konteksti; 4) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning mõistab seda ühiskonna rikkuse ja arengu eeldusena, teadvustab oma võimalusi kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana; 5) leiab ja analüüsib kriitiliselt ajalooteavet sisaldavat infot, hindab allikate usaldusväärsust ning kasutab erinevaid teabeallikaid eesmärgipäraselt; 6) mõistab ja tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma seisukohta, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi; 7) teab ja kasutab kontekstis ajaloo põhimõisteid ning eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest; 8) tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike, infokanaleid ja IKT vahendeid, väljendab oma teadmisi ja oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kaitseb argumenteeritult oma seisukohta 	
<p>3. Õpitulemus</p> <p>Teema „Eluolu ja kultuur“ läbimisel õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teab tähtsamate ideoloogiate põhiseisukohti ja iseloomustab nende mõju ühiskonnale; 2) teab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning kirjeldab nende rakendumist igapäevaelus; 3) analüüsib kultuuri arengu põhijooni ning seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega <p>Teema “Sõja ja rahu küsimus” läbimise järel õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) analüüsib, mis asjaoludel kujunesid ja muutusid inimeste hoiakud ning väärtushinnangud sõja ja rahu küsimuses 20. sajandi jooksul; 2) analüüsib rahvusvaheliste organisatsioonide rolli riikidevahelistes suhetes; 3) teab Lähis-Ida kriisikolde kujunemise põhjusi, selgitab kriisi olemust ja püüdeid seda lahendada; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid desarmeerimine, võidurelvastumine, patsifism. 	

Teema „**Inimsusevastased kuriteod**“ läbimise järel õpilane:

- 1) selgitab, mis arengusuunad ühiskonnas tegid võimalikuks inimsusevastaste kuritegude toimepaneku;
- 2) mõistab inimsusevastaste kuritegude olemust ning nende taunimise ja vältimise vajalikkust;
- 3) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid genotsiid, holokaust, küüditamine, GULAG.

Teema „**Muu maailm**“ läbimisel järel õpilane:

- 1) iseloomustab koloniaalsüsteemi toimimist, selle lagunemise põhjusi ja tagajärgi;
- 2) analüüsib uute vastasseisude kujunemist maailmas pärast külma sõja lõppu.

Õppesisu

1) Eluolu ja kultuur

- Ühiskondlikud liikumised ja ideoloogiad: sotsialism, liberalism, noorsooliikumine, kodanikuõiguste liikumised, keskkonnakaitse. Ühiskondlike liikumiste ja ideoloogiate avaldumine kultuuris.
- Muutused eluolus: naiste emantsipatsioon, sport, mood, massikultuur, kodumasinad.
- Teaduse ja tehnika areng: autoajastu, raadio, televisioon, arvuti, internet, kosmoseajastu.
- Kultuurivaldkondade arengu iseloomulikud jooned: kunst, kirjandus, arhitektuur, muusika.
- Mitmekultuurilisuse kontseptsioon.
- Poliitiliste olude mõju Eesti kultuurile ja eluolule.

2) Sõja ja rahu küsimus

- Suhtumine sõdadesse: patsifism, võidurelvastumine, desarmeerimine, tuumasõja oht.
- Rahvusvahelised organisatsioonid: Rahvasteliit, ÜRO, NATO.
- Uue maailmakorra loomise katsed.
- Konfliktid ja nende lahendamise püüded Lähis-Ida näitel.
- Eesti osalemine rahvusvaheliste organisatsioonide töös.

3) Inimsusevastased kuriteod

- Massikuritegude ideoloogilised alused ja psühholoogilised juured.
- Koonduslaagrid, GULAG. Küüditamised.
- Natsismikuriteod. Kommunismikuriteod. Genotsiid, etnilised puhastused.
- Inimsusevastased kuriteod Eestis.

4) Muu maailm

- Koloniaalsüsteemi lagunemine ja selle tagajärjed.
- Uute vastasseisude kujunemine, terrorism.
- Islamimaailma aktiveerumine ja vastuolud läänega.

4. Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvialadega tegelda;

- 3) võimaldatakse nii üksi- ja ühisõpet (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd jm kooperatiivse õppimise vormid), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseiks ja iseseisvaiks, ent ka koostööle orienteeritud õppijaiks, loovaiks ja kriitiliselt mõtlevaiks ühiskonnaliikmeiks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja –vahendeid (e-õpikud, e-keskkonnad);
- 6) arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid, sealjuures on põhiohk hoiakute kujundamisel;
- 7) arvestatakse õpilaste võimeid ja suutlikkust, kohaliku eripära ning muutusi ühiskonnas;
- 8) kasutatakse mitmekülgset õppemeetodite valikut rõhuasetusega aktiivõppemeetodeile: vestlus, arutelu, diskussioon, juhtumianalüüs, paaris töö, projektõpe, rollimäng, rühmatöö, väitlus, ajurünnak; ajaloolise kujutluse loomine, tegevuspõhine õpe (nt dramatiseeringud), filmi- (õppe-, dokumentaal-, mängu-) ja pildi- (karikatuur, plakat, maal jm) analüüs;
- 9) luuakse võimalused koostada referaat, ajajoon, õpimapp ja uurimistö, teha praktilisi uurimistöid (nt töö allikate ja kaardiga, töölehtede ja kontuurkaardi täitmine, loovtöö/arutluse/arvamusloo kirjutamine, töö esitlemine, infootsing teabeallikatest, infoanalüüs), osaleda temaatilistes mängudes (koostöös muuseumite pedagoogiliste programmidega jm);
- 10) laiendatakse õpikeskkonda: arvuti-/multimeediaklass; sotsiaal-kultuuriline ja ajalooliskultuuriline keskkond (muistised, ehitised), looduskeskkond, muuseumid, arhiivid, raamatukogud, festivalid, teater, kino jm;
- 11) võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga (kohtuda erinevate inimestega, kaasata vanemaid jne), et kogu ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane

5. Hindamise põhimõtted

Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Õpitulemusi kontrollides jälgitakse teadmiste (ajaloolise sõnavara) ja oskuste tasakaalu. Oluline on ka üldpädevuste arendamine ning jälgimine.

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldavad suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, uurimusliku töö kirjutamist, loovtöid, grupitöid ning arutluse kirjutamist.. Üksikfaktide teadmisele tuleb eelistada tähtsamate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Olulist rõhku pannakse konteksti mõistmisele ning sündmuste omavaheliste seoste leidmiseks suuremas pildis.

Hinnatakse ja tagasisidestatakse ka erinevaid oskuseid nii grupitööde kui ka individuaalülesannete puhul, näiteks esinemis- ja suhtlemisoskust, koostööd, kriitilist mõtlemist, visuaali ning loovust ja panustamist.

6. Füüsiline õppekeskkond, õppekäigud

Õpikeskkond valitakse vastavast teemast lähtudes ja selleks võib olla õppeklass, arvutiklass, õppekäik. Klassiruumis on võimalik liigutada mööblit erinevate rühmatööde- ning aktiivõppemeetodite läbiviimiseks. Võimalusel viiakse läbi tunde ka õues. Vähemalt korra aastas külastatakse mõnda mäluasutust (muuseum, arhiiv jm) ning kutsutakse külla külalisesinejaid.

Klassis on olemas atlased, Euroopa-, maailma- ja Eesti kaardid.

7. Õppematerjalid

- 1) Lauri Vahtre, Mart Nutt. Lähiajalugu III. Maurus, 2019.
- 2) ajaloo atlas gümnaasiumile
- 3) digitaalsed õpikeskkonnad (histrodamus, e-Koolikott, muuseumite virtuaalnäitused, hariduslikud virtuaalmängud, ajaloofilmid, jm)

<p>4) digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid (ETV arhiiv – Ajavaod, Uue aja lood, Seto kuningriik, Muuseumirott, Ajaloo vabrik, Etnomosaiik, ENSV jne; MuIS, Fotis, Rahvusrhiiv)</p> <p>5) allikakogumikud, käsiraamatud, erialased teatmeteosed (Ajaloolise töö otsinguil (Umara, 1999), Eesti omariikluse arengust (2002), Baltimaade ajaloo lugemik (Avita, 2002), „Eesti ajaloo pöörded“ jm)</p> <p>6) õpetaja ettevalmistatud materjalid (esitlused, õppevideod, töölehed, mängud)</p> <p>7) Koraan ja Piibel</p> <p>8) erinevad teooriaosa toetavad videomaterjalid ümberpööratud klassiruumi põhimõtte rakendamiseks, näiteks Kristo Siigi videotunnid ning muud eesti- ja inglise keelsed videod.</p> <p>9) Muud ajaloo teemalised ajakirjad ja ajalehe väljalõiked.</p>		
<p>8. Üldpädevuste kujundamine</p> <p>1) Kultuuri- ja väärtuspädevus</p> <p>2) Sotsiaalne ja kodanikupädevus</p> <p>3) Enesemääratluspädevus</p> <p>4) Õpipädevus</p> <p>5) Suhtluspädevus</p> <p>6) Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus</p> <p>7) Ettevõtlikkuspädevus</p> <p>8) Digipädevus</p>	<p>9. Lõiming ainevaldkondadega</p> <p>1) Keel ja kirjandus</p> <p>2) Võõrkeeled</p> <p>3) Matemaatika</p> <p>4) Sotsiaalsed</p> <p>5) Kunstained</p> <p>6) Kehaline kasvatus</p> <p>7) Valikained: pärimusõpetus</p>	<p>10. Läbivad teemad</p> <p>1) Elukestev õpe ja karjääri plaanimine</p> <p>2) Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus</p> <p>3) Tervis ja ohutus</p> <p>4) Kultuuriline identiteet</p> <p>5) Teabekeskond</p> <p>6) Tehnoloogia ja innovatsioon</p>